

Opinia publiczna o polityce energetycznej

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIIS TREŚCI

Kiedy neutralność klimatyczna?	1
Kierunki zmian w energetyce	3
Energetyka wiatrowa	7
Energetyka atomowa	11

W kwietniowym sondażu¹, po upływie ponad roku od ostatniego badania na ten temat, ponownie zapytaliśmy Polaków o kierunki rozwoju polityki energetycznej. Interesowało nas, jak zapatrują się oni na tempo dochodzenia przez Polskę do zeroemisyjności oraz na jakich zasobach – odnawialnych czy też nie – powinniśmy się teraz skoncentrować. Sprawdziliśmy ponadto, jakie jest nastawienie do energetyki wiatrowej i atomowej.

KIEDY NEUTRALNOŚĆ KLIMATYCZNA?

Zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu (ang. *European Green Deal*) do 2050 roku Unia Europejska ma osiągnąć neutralność klimatyczną (zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto). W ostatnich latach maleje poparcie społeczne dla realizacji tego celu przez Polskę. W 2021 roku za osiągnięciem neutralności klimatycznej w roku 2050 lub wcześniej opowiadała się prawie połowa badanych (łącznie 48%), w 2023 roku – blisko dwie piąte (38%), a obecnie już tylko co czwarty ankietowany (25%), a więc niemal o połowę mniej osób niż trzy lata temu. W tym czasie odsetek przekonanych, że Polska powinna dochodzić do neutralności klimatycznej w swoim tempie, nawet jeśli będzie to oznaczało, że założony cel zostanie zrealizowany po roku 2050, zwiększył się z 43% do 68%.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (408) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

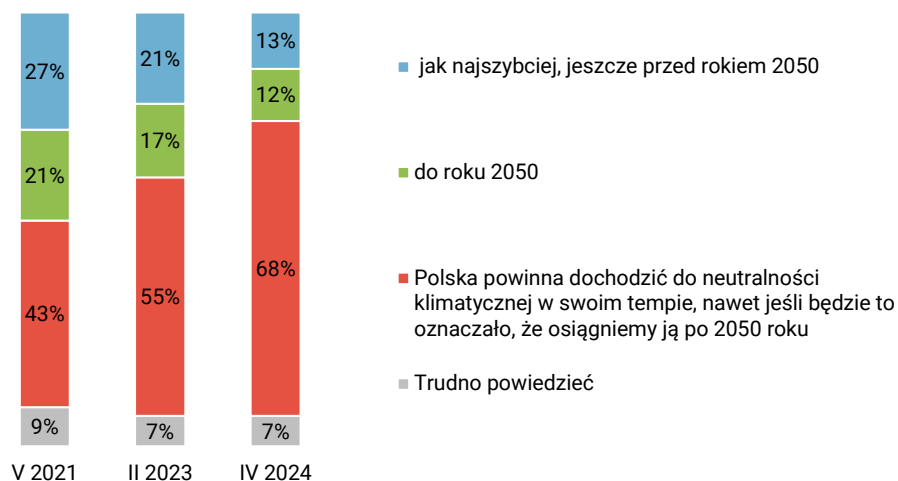
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 8 do 18 kwietnia 2024 roku na próbie liczącej 1079 osób (w tym: 63,8% metodą CAPI, 22,9% – CATI i 13,3% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

RYS. 1. Do 2050 roku państwa Unii Europejskiej mają osiągnąć neutralność klimatyczną: ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, które przyczyniają się do ocieplania klimatu, w tym dwutlenku węgla. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna dążyć, aby osiągnąć ten cel:

Przekonanie, że nie należy spieszyć się z realizacją celu klimatycznego, przeważa we wszystkich grupach społeczno-demograficznych, także w tych, które jeszcze rok temu opowiadały się za neutralnością klimatyczną Polski do roku 2050. Zwolennikami osiągnięcia tego celu najpóźniej do roku 2050 częściej niż przeciętnie są mieszkańcy dużych miast (ogółem 40% mieszkańców miast liczących co najmniej pół miliona ludności, 34% mieszkańców tych mających od 100 000 do 499 999 ludności), osoby o wyższym statusie społeczno-ekonomicznym (34% badanych mających wyższe wykształcenie, 39% ankietowanych o miesięcznych dochodach *per capita* od 4000 zł wzwyż), przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści (36%), pracownicy administracyjno-biurowi (38%) oraz ludzie młodzi – do 24 roku życia (36%), w tym także uczniowie i studenci (34%). Za dochodzeniem do neutralności klimatycznej we własnym tempie szczególnie często optują mieszkańcy wsi (74%), ankietowani z wykształceniem zasadniczym zawodowym (73%), osoby o miesięcznych dochodach *per capita* poniżej 2000 zł (75%), a w grupach społeczno-zawodowych – rolnicy (79%), zaś wśród biernych zawodowo – osoby zajmujące się domem (84%).

Kwestia ta budzi kontrowersje wśród zwolenników różnych opcji polityczno-ideowych i – co za tym idzie – w elektoratach. O ile cztery piąte deklarujących prawicowe poglądy polityczne (80%) jest zdania, że nie powinniśmy spieszyć się z osiągnięciem neutralności klimatycznej, o tyle blisko połowa identyfikujących się z lewicą (48%) chciałaby, aby – zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu – nastąpiło to najpóźniej do roku 2050. Za dochodzeniem do neutralności klimatycznej we własnym tempie opowiada się zdecydowana większość zadeklarowanych wyborców Prawa i Sprawiedliwości oraz Konfederacji WiN, ale także – inaczej niż w roku ubiegłym – ponad połowa sympatyków Koalicji Obywatelskiej i Trzeciej Drogi. Jedynie w elektoracie Lewicy większość stanowią osoby popierające osiągnięcie zerowych emisji netto przed rokiem 2050.

TABELA 1

Potencjalne elektoraty	Do 2050 roku państwa Unii Europejskiej mają osiągnąć neutralność klimatyczną: ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, które przyczyniają się do ocieplania klimatu, w tym dwutlenku węgla. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna dążyć, aby osiągnąć ten cel:			
	jak najszybciej, jeszcze przed rokiem 2050	do roku 2050	Polska powinna dochodzić do neutralności klimatycznej w swoim tempie, nawet jeśli będzie to oznaczało, że osiągniemy ją po roku 2050	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Lewica*	43	17	38	2
Koalicja Obywatelska	22	20	54	4
Trzecia Droga	16	18	61	5
Konfederacja Wolność i Niepodległość	8	9	82	1
Prawo i Sprawiedliwość	7	4	83	6

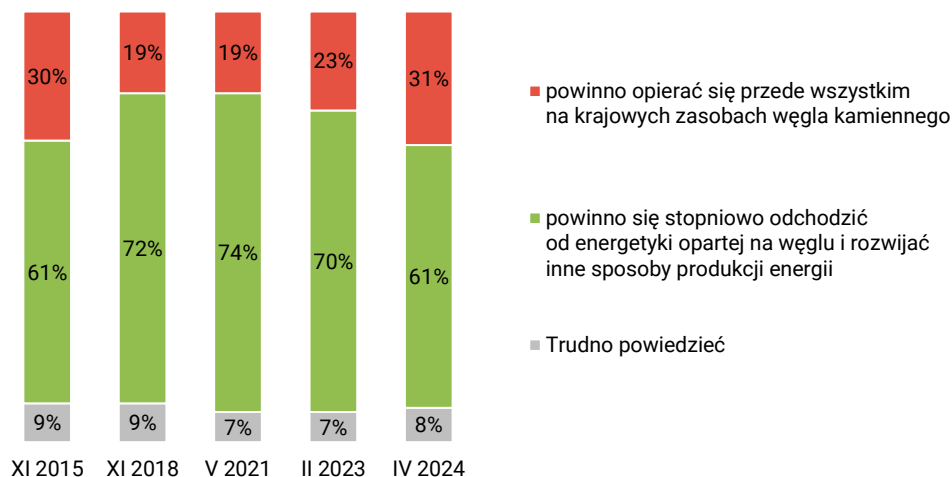
* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

KIERUNKI ZMIAN W ENERGETYCE

Polacy w większości rozumieją potrzebę transformacji energetycznej – odchodzenia od węgla na rzecz bardziej ekologicznych sposobów produkcji energii. Poparcie dla stopniowej rezygnacji z energetyki opartej na węglu jest jednak obecnie niższe niż było w latach 2018–2023 – deklaruje je 61% badanych, o 9 punktów procentowych mniej niż rok temu. Przekonanie, że wytwarzanie energii powinno opierać się głównie na krajowych zasobach węgla kamiennego, wyraża dziś 31% ankietowanych, o 8 punktów więcej niż w 2023 roku. Tegoroczne wyniki są niemal takie same jak notowane w roku 2015 i świadczą o pewnym regresie w myśleniu o transformacji energetycznej. Wydaje się, że Polacy przestraszyli się tempa i kosztów zmian w energetyce, przede wszystkich tych ponoszonych przez samych obywateli. Świadczą o tym m.in. wyniki badań jakościowych dotyczących obecności Polski w UE i związanych z tym wyzwań, m.in. realizacji Europejskiego Zielonego Ładu².

² Zob. raport z badań jakościowych CBOS „20 lat członkostwa Polski w UE”, kwiecień 2024 (oprac. B. Roguska, M. Głowacki).

RYS. 2. Obecnie podstawowym surowcem energetycznym w Polsce jest węgiel kamienny. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych 10–20 lat wytwarzanie energii w Polsce*:

* W latach 2015–2018 pytaliśmy o zmiany w perspektywie 20–30 lat

Aprobata odchodzenia od węgla na rzecz innych sposobów wytwarzania energii przeważa we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Postulat ten zyskuje największe poparcie wśród mieszkańców dużych miast, liczących co najmniej pół miliona ludności (73%), wśród osób najlepiej wykształconych i sytuowanych: badanych z wyższym wykształceniem (72%), ankietowanych o miesięcznych dochodach *per capita* wynoszących od 3000 do 3999 zł (72%) lub więcej (75%), kadry kierowniczej i specjalistów (78%) oraz ludzi młodych: do 24 roku życia (73%), w tym uczniów i studentów (81%). Więcej niż przeciętnie zwolenników energetyki węglowej notujemy wśród mieszkańców wsi (37%), osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (40%) oraz zasadniczym zawodowym (43%), badanych o miesięcznych dochodach *per capita* do 2000 zł (39%) i wśród ankietowanych źle oceniających swoje warunki materialne (46%). Za korzystaniem przede wszystkim z polskiego węgla najczęściej opowiadają się uczestniczący w badaniu rolnicy (54%) oraz robotnicy niewykwalifikowani (50%).

Opinie w tej kwestii wiążą się do pewnego stopnia z orientacją polityczną i – szerzej – światopoglądową. Za odejściem od węgla i rozwijaniem innych sposobów wytwarzania energii szczególnie często opowiadają się osoby deklarujące lewicowe poglądy polityczne (78%) oraz niebiorące udziału w praktykach religijnych (72%). Do zwolenników pozostania przy węglu nieco częściej niż przeciętnie można zaliczyć badanych deklarujących prawicowe poglądy polityczne (44%) oraz osoby religijne, szczególnie te, które uczestniczą w praktykach kilka razy w tygodniu (55%). Zróżnicowania te znajdują odbicie w opiniach elektoratów. Można je podzielić na dwie grupy: o ile sympatycy Lewicy, Trzeciej Drogi i Koalicji Obywatelskiej dość jednoznacznie popierają odejście od energetyki opartej na węglu, o tyle zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości oraz Konfederacji WiN są w tej sprawie dość mocno podzieleni.

TABELA 2

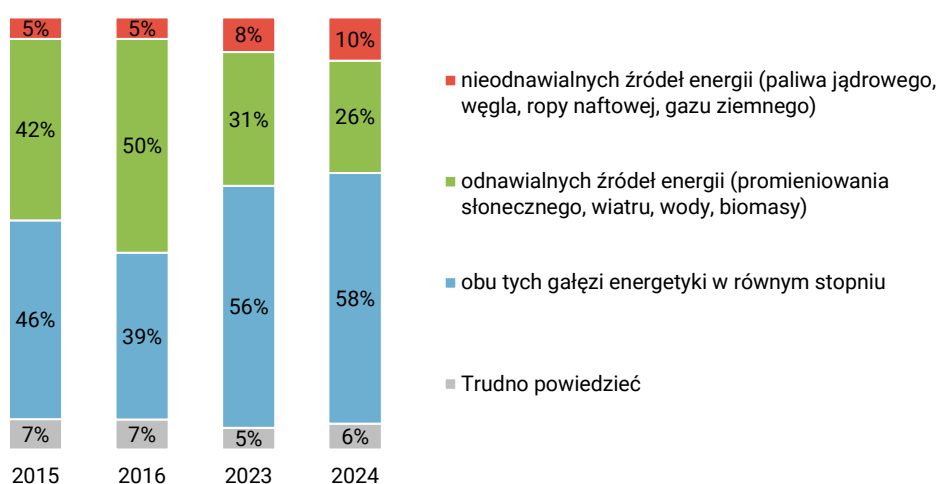
Potencjalne elektoraty	Obecnie podstawowym surowcem energetycznym w Polsce jest węgiel kamienny. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych 10–20 lat wytwarzanie energii w Polsce:		
	powinno opierać się przede wszystkim na krajowych zasobach węgla kamiennego	powinno się stopniowo odchodzić od energetyki opartej na węglu i rozwijać inne sposoby produkcji energii	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	46	46	8
Konfederacja Wolność i Niepodległość	45	49	6
Koalicja Obywatelska	16	81	3
Trzecia Droga	14	86	0
Lewica*	11	79	10

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

O ile postulat odchodzenia od węgla i rozwijania innych sposobów produkcji energii nadal spotyka się z przychylnym przyjęciem społecznym, o tyle kontrowersje budzi skoncentrowanie się jedynie na rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE). Polacy są w tej kwestii coraz bardziej zachowawczy. W 2016 roku połowa badanych uważała, że należy przede wszystkim rozwijać odnawialne źródła energii, obecnie inwestowanie przede wszystkim w odnawialne źródła energii popiera tylko nieco więcej niż co czwarty badany (26%, o 24 punkty procentowe mniej niż 8 lat temu i o 5 punktów mniej niż rok temu). Podobnie jak przed rokiem dominuje przekonanie, że należy wykorzystywać zarówno odnawialne, jak i nieodnawialne źródła energii (wyraża je obecnie 58% ankietowanych). Co dziesiąty respondent uważa natomiast, że należy stawiać na nieodnawialne źródła energii.

CBOS

RYS. 3. Czy uważa Pan(i), że obecnie należy skoncentrować się na rozwoju:

Postulowanie inwestycji w odnawialne źródła energii wiąże się z poparciem dla transformacji energetycznej – odchodzenia od węgla na rzecz innych sposobów produkcji energii oraz dla osiągnięcia neutralności klimatycznej przed rokiem 2050. Rozwój OZE preferuje mniej więcej połowa (54%) osób opowiadających się za osiągnięciem zerowych emisji netto przed rokiem 2050 oraz prawie dwie piąte (37%) ogółu zwolenników odchodzenia od węgla.

TABELA 3

Do 2050 roku państwa Unii Europejskiej mają osiągnąć neutralność klimatyczną: ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, które przyczyniają się do ocieplania klimatu, w tym dwutlenku węgla. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna dążyć, aby osiągnąć ten cel:	Czy uważa Pan(i), że obecnie należy skoncentrować się na rozwoju:			
	nieodnawialnych źródeł energii (paliwa jądrowego, węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego)	odnawialnych źródeł energii (promieniowania słonecznego, wiatru, wody, biomasy)	obu tych gałęzi energetyki w równym stopniu	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– jak najszybciej, jeszcze przed rokiem 2050	4	54	40	2
– do roku 2050	8	47	44	1
– Polska powinna dochodzić do neutralności klimatycznej w swoim tempie, nawet jeśli będzie to oznaczało, że osiągniemy ją po roku 2050	12	19	65	4
Trudno powiedzieć	8	10	50	32

TABELA 4

Obecnie podstawowym surowcem energetycznym w Polsce jest węgiel kamienny. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych 10–20 lat wytwarzanie energii w Polsce:	Czy uważa Pan(i), że obecnie należy skoncentrować się na rozwoju:			
	nieodnawialnych źródeł energii (paliwa jądrowego, węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego)	odnawialnych źródeł energii (promieniowania słonecznego, wiatru, wody, biomasy)	obu tych gałęzi energetyki w równym stopniu	Trudno powiedzieć
	w procentach			
– powinno opierać się przede wszystkim na krajowych zasobach węgla kamiennego	22	10	62	6
– powinno się stopniowo odchodzić od energetyki opartej na węglu i rozwijać inne sposoby produkcji energii	5	37	56	2
Trudno powiedzieć	2	7	64	27

W grupach społeczno-demograficznych rozwój odnawialnych źródeł energii za priorytet stosunkowo najczęściej uznają mieszkańcy dużych miast, liczących od 100 000 do 499 999 mieszkańców (36%) lub więcej (33%), osoby z wyższym wykształceniem (39%), ankietowani o miesięcznych dochodach *per capita* wynoszących 4000 zł lub więcej (34%), przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści (38%), średni personel, technicy (36%), a także uczniowie i studenci (32%).

Więcej niż przeciętnie zwolenników inwestowania przede wszystkim w odnawialne źródła energii jest wśród osób deklarujących lewicowe poglądy polityczne (47%) oraz wśród badanych w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych (37%). W elektoratach za rozwojem OZE najczęściej

optują zdeklarowani wyborcy Lewicy, a częściej niż przeciętnie także sympatycy Koalicji Obywatelskiej i Trzeciej Drogi.

TABELA 5

Potencjalne elektoraty	Czy uważa Pan(i), że obecnie należy skoncentrować się na rozwoju:			
	nieodnawialnych źródeł energii (paliwa jądrowego, węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego)	odnawialnych źródeł energii (promieniowania słonecznego, wiatru, wody, biomasy)	obu tych gałęzi energetyki w równym stopniu	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Konfederacja Wolność i Niepodległość	26	19	51	4
Prawo i Sprawiedliwość	17	15	62	6
Koalicja Obywatelska	3	40	54	3
Trzecia Droga	3	36	57	4
Lewica *	2	56	42	0

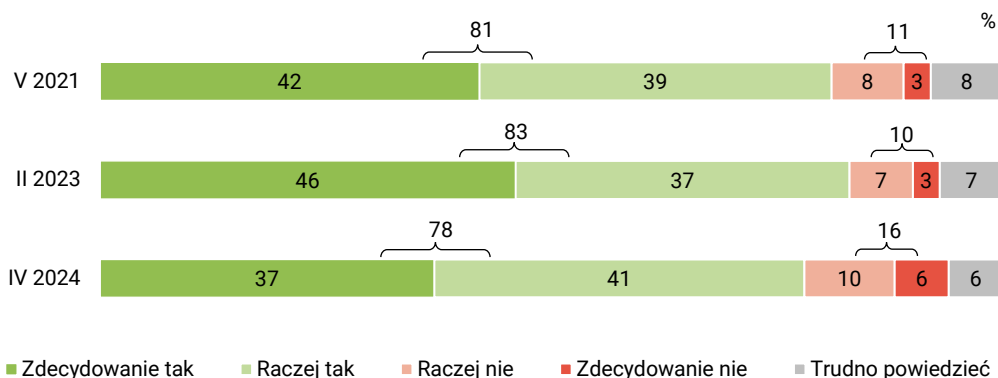
* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

ENERGETYKA WIATROWA

W roku 2023, jeszcze za rządów PiS, znowelizowano tzw. ustawę wiatrakową, zmieniając minimalną odległość turbin wiatrowych od zabudowań mieszkalnych z dziesięciokrotności ich wysokości na 700 metrów. Dodatkowo ich budowa musi wpisywać się w miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zdaniem ekspertów są to warunki blokujące rozwój energetyki wiatrowej, który – jak wynika z deklaracji badanych – aprobuje zdecydowana większość Polaków (78%). W porównaniu do poprzedniego sondażu z ubiegłego roku poziom poparcia dla budowy lądowych farm wiatrowych nieco się obniżył (spadek o 5 punktów procentowych) i w zbliżonym stopniu umocniło się przeciwne stanowisko (wzrost o 6 punktów – do 16%).

CBOS

RYS. 4. Farmy wiatrowe umożliwiają pozyskiwanie energii elektrycznej z wiatru. Czy popiera Pan(i) rozwój lądowych farm wiatrowych w Polsce czy też nie?

Aprobata rozwoju lądowej energetyki wiatrowej przeważa we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Sprzyja jej młody wiek (poniżej 35 roku życia) i wyższy status społeczno-ekonomiczny. Z kolei sprzeciw jest częstszy niż przeciętnie wśród najstarszych respondentów, mających wykształcenie zasadnicze zawodowe, wśród badanych pracujących w prywatnych gospodarstwach rolnych, w tym rolników, osób zajmujących się domem lub niepracujących z innych powodów, a także uzyskujących niskie dochody *per capita* (od 1500 zł do 1999 zł). Bardziej krytyczni są ponadto ankietowani zaangażowani w praktyki religijne, o prawicowych poglądach politycznych, badani deklarujący poparcie dla Prawa i Sprawiedliwości oraz Konfederacji WiN, natomiast bardziej przychylni – respondenci identyfikujący się z lewicą, zwolennicy któregoś z ugrupowań rządzącej koalicji i nieuczestniczący w praktykach religijnych.

TABELA 6

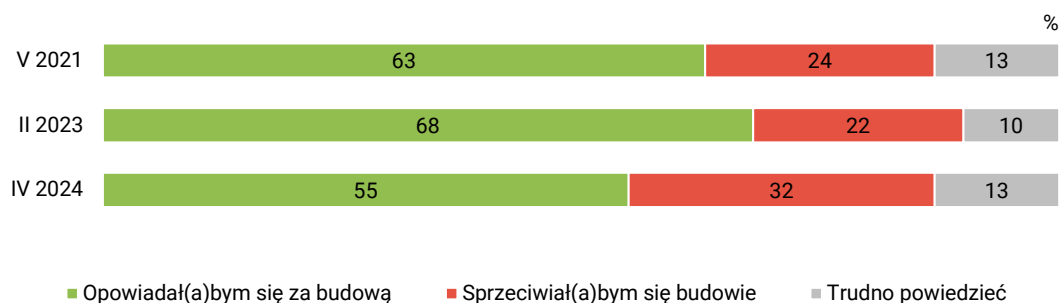
Potencjalne elektoraty	Czy popiera Pan(i) rozwój lądowych farm wiatrowych w Polsce czy też nie?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Lewica*	96	4	0
Koalicja Obywatelska	94	4	2
Trzecia Droga	90	4	6
Prawo i Sprawiedliwość	64	28	8
Konfederacja Wolność i Niepodległość	64	33	3

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Farmę wiatrową w okolicy miejsca zamieszkania zaakceptowałyby ponad połowa badanych (55%), natomiast jedna trzecia sprzeciwiłaby się jej wybudowaniu (32%). Na tle wcześniejszych wyników obecny poziom aprobaty turbin wiatrowych w pobliżu miejsca zamieszkania jest najniższy (w stosunku do ubiegłego roku spadek o 13 punktów procentowych), a poziom sprzeciwu najwyższy z dotychczas rejestrowanych (wzrost o 10 punktów).

CBOS

RYS. 5. Gdyby lądowa farma wiatrowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw tej decyzji?

Wprawdzie ponad dwie trzecie badanych popierających rozwój energetyki wiatrowej nie miałyby również nic przeciwko budowie farmy wiatrowej w okolicy swojego miejsca zamieszkania, jednak co piąty spośród nich by się temu sprzeciwił.

TABELA 7

Czy popiera Pan(i) rozwój lądowych farm wiatrowych w Polsce czy też nie?	Gdyby lądowa farma wiatrowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw tej decyzji?		
	Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	68	20	12
Nie	8	85	8
Trudno powiedzieć	9	48	43

Ponieważ odpowiedzi na powyższe pytania są ze sobą silnie powiązane, obserwujemy tu zbliżone zróżnicowania społeczno-demograficzne. Sprzeciw w tym przypadku najsilniej wybrzmiewa wśród osób pracujących w prywatnych gospodarstwach rolnych, w tym rolników, a także respondentów zajmujących się domem lub niepracujących z innych powodów i wśród badanych uzyskujących niskie (ale nie najniższe) dochody *per capita*. Jest też, ogólnie rzecz biorąc, częstszy wśród mieszkańców obszarów wiejskich niż miejskich, co ma prawdopodobnie związek z tym, że nie jest to dla nich wyłącznie sprawa hipotetyczna. Niechęć wobec budowy wiatraków w pobliżu miejsca zamieszkania jest też stosunkowo silna wśród osób zaangażowanych w praktyki religijne, szczególnie uczestniczących w nich kilka razy w tygodniu, jak również wśród identyfikujących się z prawicą. Farmy wiatrowej w swojej okolicy nie chciałaby przeważająca część wyborców Prawa i Sprawiedliwości, a także Konfederacji WiN. Natomiast za jej budowę opowiadaliby się w większym stopniu niż przeciętnie najmłodszy badani, uczniowie i studenci, ankietowani uzyskujący najwyższe dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym, a poza tym osoby mające lewicowe poglądy, badani popierający któreś z ugrupowań rządzącej koalicji i nieangażujący się religijnie.

TABELA 8

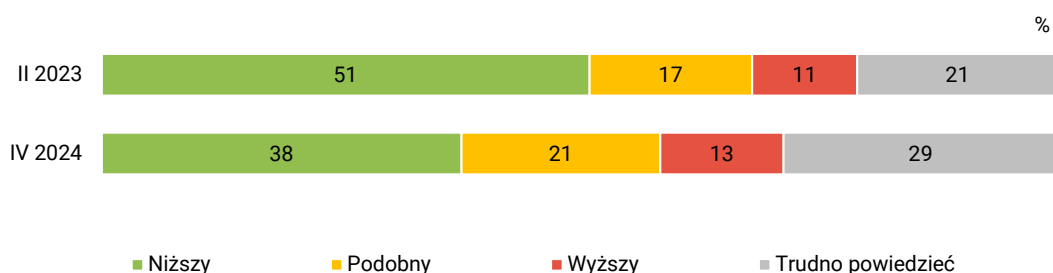
Potencjalne elektoraty	Gdyby lądowa farma wiatrowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw tej decyzji?		
	Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Koalicja Obywatelska	80	10	10
Trzecia Droga	74	16	10
Lewica*	71	18	11
Konfederacja Wolność i Niepodległość	42	46	12
Prawo i Sprawiedliwość	36	50	14

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Wytwarzanie energii elektrycznej z wiatru jest tańsze niż jej produkcja z węgla. Przeważająca część badanych nie zdaje sobie jednak z tego sprawy deklarując, że jest to koszt podobny (21%) lub wyższy (13%), albo po prostu nie mając w tej sprawie wyrobionej opinii (29%). O tym, że jest to energia tańsza niż z węgla wie niespełna dwie piąte badanych (38%). To zauważalnie mniej niż przed rokiem, kiedy o niższych kosztach energii wiatrowej w stosunku do węglowej mówiła połowa Polaków.

CBOS

RYS. 6. Jak Pan(i) sądzi, czy koszt wyprodukowania energii przez farmy wiatrowe jest niższy, podobny czy wyższy niż koszt wyprodukowania energii elektrycznej z węgla?

Postrzeganie kosztów produkcji energii jest zauważalnie powiązane ze stosunkiem do rozwoju energetyki wiatrowej. Jego zwolennicy przeważnie zdają sobie sprawę, że pozyskanie energii z wiatru jest tańsze niż z węgla. Z kolei wśród przeciwników na ogół ocenia się ten koszt jako podobny lub wyższy.

TABELA 9

Czy popiera Pan(i) rozwój lądowych farm wiatrowych w Polsce czy też nie?	Jak Pan(i) sądzi, czy koszt wyprodukowania energii przez farmy wiatrowe jest niższy, podobny czy wyższy niż koszt wyprodukowania energii elektrycznej z węgla?		
	Niższy	Podobny / Wyższy	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	68	20	12
Nie	8	85	8
Trudno powiedzieć	9	48	43

Respondenci przekonani, że energia z wiatru jest tańsza niż z węgla, wyraźnie przeważają nad będącymi przeciwnego zdania wśród mieszkańców dużych i największych miast, osób mających od 55 do 64 lat, techników i średniego personelu, robotników wykwalifikowanych, badanych pracujących w sektorze prywatnym poza rolnictwem, rencistów, ankietowanych uzyskujących najwyższe dochody *per capita*, a ponadto wśród identyfikujących się z lewicą lub politycznym centrum oraz wśród zwolenników któregoś z rządzących ugrupowań i ankietowanych nieangażujących się religijnie. Z kolei respondenci deklarujący, że koszt wytworzenia energii z wiatru jest podobny lub nawet wyższy niż z węgla, to częściej najmłodszy badani, uczniowie i studenci, prywatni przedsiębiorcy, badani pracujący w prywatnych gospodarstwach rolnych, a poza tym ankietowani mający prawicowe poglądy polityczne, popierający Konfederację WiN lub Prawo i Sprawiedliwość oraz najbardziej zaangażowani w praktyki religijne.

TABELA 10

Potencjalne elektoraty	Jak Pan(i) sądzi, czy koszt wyprodukowania energii przez farmy wiatrowe jest niższy, podobny czy wyższy niż koszt wyprodukowania energii elektrycznej z węgla?		
	Niższy	Podobny / Wyższy	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Koalicja Obywatelska	53	28	19
Lewica*	53	29	18
Trzecia Droga	47	34	19
Konfederacja Wolność i Niepodległość	33	57	10
Prawo i Sprawiedliwość	26	42	32

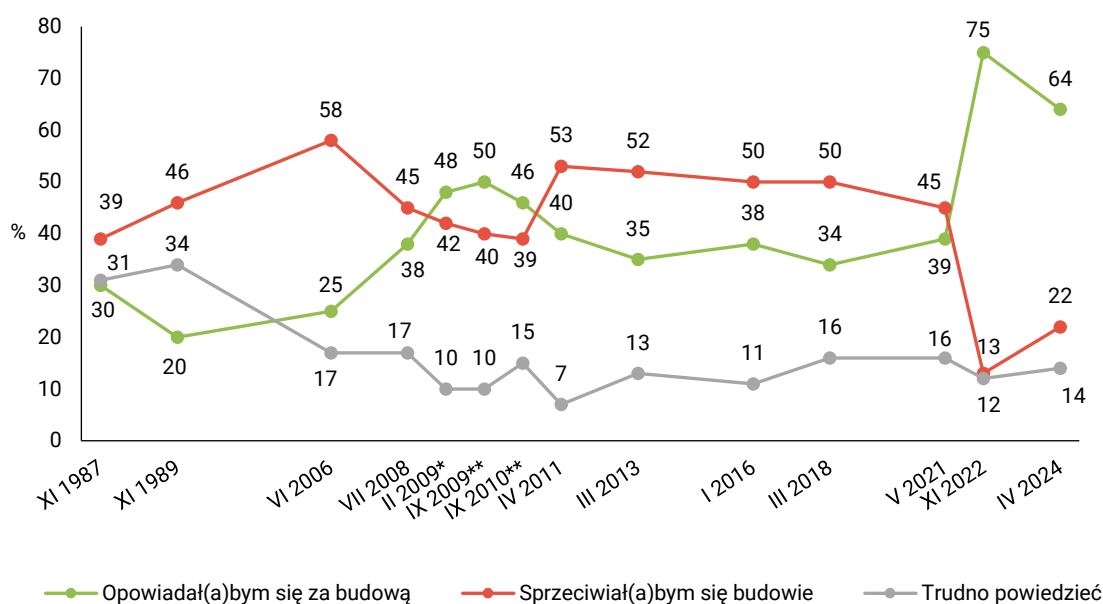
* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

ENERGETYKA ATOMOWA

Wojna na Ukrainie wpłynęła na niebywały wzrost aprobaty energetyki jądrowej. Po niecałych dwóch latach jej poziom nieco się obniżył, ale na tle wcześniejszego trendu nadal jest bardzo wysoki. Obecnie za budowę elektrowni jądrowych w Polsce opowiada się prawie dwie trzecie badanych (64%, od poprzedniego pomiaru w listopadzie 2022 roku spadek o 11 punktów procentowych), natomiast sprzeciw wyraża ponad jedna piąta respondentów (22%, wzrost o 9 punktów).

CBOS

RYS. 7. Budowa elektrowni jądrowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(i) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy takich elektrowni w naszym kraju, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw?

* Badanie dla Ambasady Brytyjskiej

** Badanie dla Ministerstwa Gospodarki

We wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych przeważa poparcie dla budowy elektrowni jądrowych w naszym kraju. Zauważalnie częściej deklarują je mężczyźni niż kobiety. Wyróżniają się także mieszkańcy średnich (20 000 – 99 999 ludności) i największych (500 000 lub więcej ludności) miast, badani mający wyższe wykształcenie, kadra kierownicza i specjaliści, pracownicy usług, prywatni przedsiębiorcy, badani pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem, a także uzyskujący dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym w wysokości co najmniej 3000 zł. Ponadto o nieco wyższym niż przeciętne poparciu dla rozwoju energetyki jądrowej w Polsce można mówić w przypadku osób nieangażujących się religijnie, deklarujących lewicowe lub prawicowe poglądy oraz popierających Koalicję Obywatelską, Konfederację WiN lub Trzecią Drogę. Sprzeciw na tle innych w większym stopniu deklarują kobiety, respondenci najslabiej wykształceni, robotnicy niewykwalifikowani, osoby zajmujące się domem lub niepracujące z innych powodów, a także uzyskujący niskie dochody *per capita* (poniżej 2000 zł) i źle oceniający własną sytuację materialną.

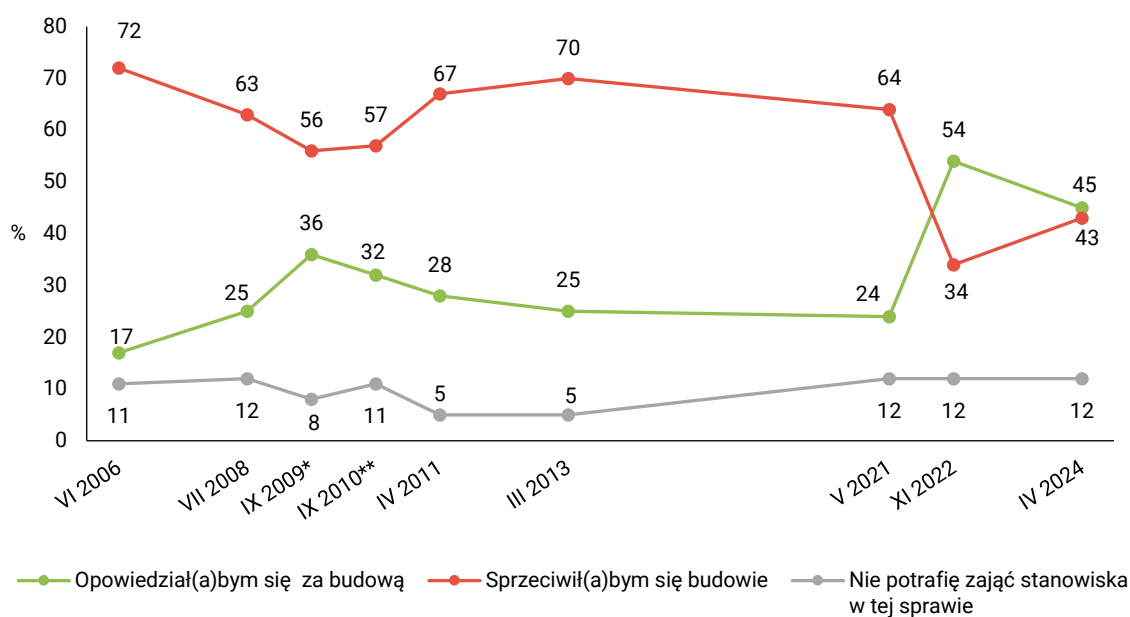
TABELA 11

Potencjalne elektoraty	Budowa elektrowni jądrowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(ią) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy takich elektrowni w naszym kraju, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw?		
	Opowiedział(a)bym się za budową	Sprzeciwił(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć
w procentach			
Koalicja Obywatelska	77	15	7
Konfederacja Wolność i Niepodległość	77	17	6
Trzecia Droga	73	15	13
Prawo i Sprawiedliwość	69	21	10
Lewica*	67	29	4

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Z elektrowniami atomowymi wiążą się pewne obawy mogące mieć źródło w katastrofach w Czarnobylu i Fukushima, ale też generalnych skojarzeniach tej technologii z bronią masowego rażenia. Dlatego też aprobaty obecności elektrowni atomowej w pobliżu miejsca zamieszkania jest zauważalnie niższa niż poparcie dla rozwoju energetyki jądrowej. Za budową takiej elektrowni w swojej okolicy opowiedziałoby się ponad dwie piąte badanych (45%) i niemal tyle samo (43%) byłoby temu przeciwne.

RYS. 8. Gdyby elektrownia atomowa miała powstać w okolicy Pana(i) zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy przeciw tej decyzji?

* Badanie Ministerstwa Gospodarki

** W latach 2009–2011 wariant odpowiedzi brzmiał: „Trudno powiedzieć”

Niemal jedna czwarta zwolenników rozwoju energetyki jądrowej w Polsce nie zgodziłaby się na budowę tego typu elektrowni w swojej okolicy, natomiast za budowę opowiedziałoby się dwie trzecie z nich.

TABELA 12

Budowa elektrowni jądrowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(i) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy takich elektrowni w naszym kraju, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw?	Gdyby elektrownia atomowa miała powstać w okolicy Pana(i) zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy przeciw tej decyzji?		
	Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwił(a)bym się budowie	Nie potrafię zająć stanowiska w tej sprawie
	w procentach		
Opowiedział(a)bym się za budową	67	23	9
Sprzeciwił(a)bym się budowie	3	96	0
Trudno powiedzieć	4	49	47

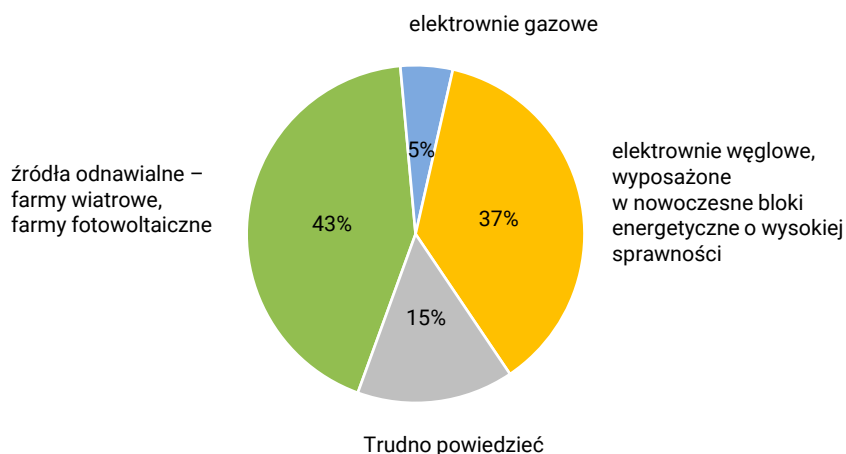
Badani, którzy popierają rozwój energetyki jądrowej, ale nie zgodziliby się na elektrownię w pobliżu swojego miejsca zamieszkania, stanowią 15% ogółu badanych. Relatywnie najrzadziej są to osoby z makroregionu wschodniego (tu wyróżniają się województwa lubelskie – 2% – i podlaskie – 9%) oraz północnego (wyróżniają się w tym przypadku badani z województwa, w którym ma powstać elektrownia atomowa, czyli pomorskiego – 9%, a poza tym kujawsko-pomorskiego – 9%). Ponadto relatywnie niewielki odsetek takich osób rejestrujemy w województwie lubuskim (4%)

i zachodniopomorskim (9%). Z kolei obawy częściej niż przeciętnie mają respondenci z województwa opolskiego (26%), małopolskiego (24%) i świętokrzyskiego (22%).

Na jakich zasobach energetycznych warto się oprzeć do czasu uruchomienia w Polsce elektrowni atomowej? Zdaniem największej części badanych (43%) powinny być to źródła odnawialne, z których wytwarzać się będzie energię na farmach wiatrowych i fotowoltaicznych. Nieco mniej osób (37%) wskazuje elektrownie węglowe wyposażone w nowoczesne bloki energetyczne o wysokiej sprawności. Marginalnie w tym kontekście pojawiają się elektrownie gazowe (5%), co wynika prawdopodobnie z faktu, że surowiec ten jest kojarzony z Rosją, i potwierdza społeczną potrzebę niezależności energetycznej od dostaw z zewnątrz.

CBOS

RYS. 9. Szacuje się, że budowa elektrowni jądrowej zakończy się w latach 2035–2037. Do tego czasu energia elektryczna musi być wytwarzana z innych źródeł. Czy Pana(i) zdaniem powinny to być:

Ukierunkowanie gospodarki energetycznej w trakcie oczekiwania na atom na odnawialne źródła energii najczęściej akcentują najmłodsi badani, uczniowie i studenci, mieszkańcy największych miast, respondenci najlepiej wykształceni, kadra kierownicza i specjaliści, pracownicy administracyjno-biurowi, prywatni przedsiębiorcy, osoby pracujące w sektorze publicznym lub prywatnym poza rolnictwem oraz ankietowani uzyskujący najwyższe dochody *per capita*. Wyróżniają się tu również osoby niezaangażowane religijnie, identyfikujące się z lewicą oraz popierające którąś z partii rządzącej koalicji (szczególnie Koalicję Obywatelską). Nastawienie na elektrownie węglowe jest bardziej charakterystyczne dla mężczyzn, osób mających wykształcenie zasadnicze zawodowe, badanych pracujących w spółkach właścicieli prywatnych i państwa oraz w prywatnych gospodarstwach rolnych, w tym rolników, a ponadto dla robotników wykwalifikowanych, rencistów, respondentów uzyskujących niskie dochody w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym i źle oceniających własną sytuację materialną. Na węgiel w okresie przejściowym najczęściej stawialiby także potencjalni wyborcy Konfederacji WiN oraz Prawa i Sprawiedliwości, osoby mające prawicowe poglądy i badani najbardziej zaangażowani w praktyki religijne.

TABELA 13

Potencjalne elektoraty	Szacuje się, że budowa elektrowni jądrowej zakończy się w latach 2035–2037. Do tego czasu energia elektryczna musi być wytwarzana z innych źródeł. Czy Pana(i) zdaniem powinny to być:			
	źródła odnawialne – farmy wiatrowe, farmy fotowoltaiczne	elektrownie gazowe	elektrownie węglowe, wyposażone w nowoczesne bloki energetyczne o wysokiej sprawności	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Koalicja Obywatelska	68	3	18	11
Trzecia Droga	60	11	22	7
Lewica*	59	0	25	16
Konfederacja Wolność i Niepodległość	25	1	66	7
Prawo i Sprawiedliwość	24	6	53	16

* Uwaga: niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Europejski Zielony Ład budzi, jak się wydaje, coraz większe kontrowersje. Wybrzmiały one między innymi w tegorocznych protestach rolników. Niepokój wywołują także tempo i koszty związane z transformacją energetyczną³. Do tego dochodzi wojna na Ukrainie, która zachwiała poczuciem bezpieczeństwa energetycznego i dość jednoznacznie potwierdziła, że w tej dziedzinie najlepiej być samowystarczalnym. Jak to rzutuje na opinie o polityce energetycznej? Po pierwsze większość Polaków – więcej niż kiedykolwiek wcześniej – jest za późniejszym niż do roku 2050 terminem osiągnięcia neutralności klimatycznej. Mniej niż w ostatnich latach jest też zwolenników odchodzenia od węgla na rzecz odnawialnych źródeł energii, umocniło się natomiast przekonanie, że należy bazować na krajowych zasobach tego surowca. Generalnie Polacy najchętniej – i to się zasadniczo nie zmieniło – rozwijałoby zarówno energetykę opartą na źródła nieodnawialnych, jak i odnawialnych. Nadal ze stosunkowo dużą aprobatą, choć mniejszą niż wcześniej, spotyka się budowa lądowych farm wiatrowych. Zmniejszyła się przy tym świadomość, że energia elektryczna z wiatru jest tańsza niż z węgla. Po zarejestrowanym w 2022 roku rekordowym poparciu dla budowy elektrowni atomowych w Polsce, obecnie notujemy pewien spadek, ale wciąż za atomem opowiada się niemal dwie trzecie badanych. Z deklaracji respondentów wynika, że do momentu uruchomienia pierwszej elektrowni jądrowej należy skoncentrować się na rozwoju farm wiatrowych i fotowoltaicznych lub – wskazywanych nieco rzadziej – elektrowni węglowych wyposażonych w nowoczesne bloki energetyczne o wysokiej sprawności.

Opracowali

Michał Feliksiak i Beata Roguska

³ Zob. przypis 2.

TABELA 1

		Do 2050 roku państwa Unii Europejskiej mają osiągnąć neutralność klimatyczną: ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, które przyczyniają się do ocieplania klimatu, w tym dwutlenku węgla. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna dążyć, aby osiągnąć ten cel:				Liczba osób
		jak najszybciej, jeszcze przed rokiem 2050	do roku 2050	Polska powinna dochodzić do neutralności klimatycznej w swoim tempie, nawet jeśli będzie to oznaczało, że osiągniemy ją po 2050 roku	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		13	12	68	7	1077
Płeć	Mężczyźni	12	13	70	5	507
	Kobiety	14	12	66	8	570
Wiek	18–24 lata	14	22	59	5	102
	25–34	14	10	72	4	164
	35–44	13	13	69	5	210
	45–54	15	11	69	5	177
	55–64	15	10	67	7	165
	65 lat i więcej	10	11	67	12	259
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	9	74	8	442
	Miasto do 19 999	13	11	66	10	154
	20 000 – 99 999	11	14	68	6	210
	100 000 – 499 999	20	14	60	5	152
	500 000 i więcej mieszcz.	22	18	56	3	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	10	10	65	15	151
	Zasadnicze zawodowe	6	13	73	8	228
	Średnie	12	12	70	7	380
	Wyższe	21	13	63	3	319
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	23	13	62	3	169
	Średni personel, technicy	11	12	74	4	40
	Pracownicy adm.-biurowi	21	17	59	3	76
	Pracownicy usług	11	11	71	7	77
	Robotnicy wykwalifikowani	15	10	70	5	100
	Robotnicy niewykwalifik.	6	12	70	12	48
	Rolnicy	3	4	79	15	46
	Pracujący na własny rach.	18	14	66	2	54
	Bezrobotni	6	6	75	13	17
	Emeryci	10	11	66	12	284
	Renciści	15	8	72	5	48
	Uczniowie i studenci	9	25	62	4	64
	Zajmujący się domem i inni	8	7	84		53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	21	10	63	6	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	9	73	3	134
	sekt. prywat. poza rolnict.	16	16	64	5	287
	prywatnym gosp. rolnym		4	80	15	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	9	7	76	8	79
	Od 1500 zł do 1999 zł	11	7	75	7	127
	Od 2000 zł do 2999 zł	12	11	70	7	221
	Od 3000 zł do 3999 zł	19	14	63	5	151
	4000 zł i więcej	21	18	59	3	210
	Trudno powiedzieć	8	8	70	14	117
	Odmowa odpowiedzi	8	13	69	9	172
Ocena własnych war. mater.	Złe	15	11	63	11	60
	Średnie	10	6	73	10	351
	Dobre	15	15	65	5	666
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	6	78	7	34
	Raz w tygodniu	9	10	73	7	393
	1–2 razy w miesiącu	14	9	71	6	139
	Kilka razy w roku	9	14	70	7	235
	W ogóle nie uczestniczy	23	17	54	6	255
	Trudno powiedzieć					
Poglądy polityczne	Lewica	26	22	50	3	248
	Centrum	14	13	69	4	313
	Prawica	7	7	80	6	367
	Trudno powiedzieć	6	4	67	23	119

TABELA 2

		Obecnie podstawowym surowcem energetycznym w Polsce jest węgiel kamienny. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych 10–20 lat wytwarzanie energii w Polsce:			Liczba osób
		powinno opierać się przede wszystkim na krajowych zasobach węgla kamiennego	powinno się stopniowo odchodzić od energetyki opartej na węglu i rozwijać inne sposoby produkcji energii	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		31	61	8	1078
Płeć	Mężczyźni	31	64	5	509
	Kobiety	32	58	11	569
Wiek	18–24 lata	21	73	6	102
	25–34	33	57	10	166
	35–44	33	58	9	209
	45–54	28	67	4	177
	55–64	31	62	8	165
	65 lat i więcej	36	55	10	259
Miejsce zamieszkania	Wieś	37	53	11	444
	Miasto do 19 999	30	62	8	154
	20 000 – 99 999	30	65	6	209
	100 000 – 499 999	25	67	7	152
	500 000 i więcej mieszk.	24	73	4	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	40	48	13	151
	Zasadnicze zawodowe	43	51	6	228
	Średnie	30	61	8	381
	Wyższe	21	72	7	319
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	17	78	5	169
	Średni personel, technicy	30	64	6	40
	Pracownicy adm.-biurowi	33	54	14	77
	Pracownicy usług	23	68	8	77
	Robotnicy wykwalifikowani	34	64	2	100
	Robotnicy niewykwalifik.	50	43	7	48
	Rolnicy	54	31	15	46
	Pracujący na własny rach.	25	68	7	54
	Bezrobotni	58	37	5	17
	Emeryci	37	55	8	284
	Renciści	34	53	13	48
	Uczniowie i studenci	14	81	5	64
	Zajmujący się domem i inni	34	48	19	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	23	69	8	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	31	64	5	133
	sekt. pryw. poza rolnict.	28	65	6	289
	prywatnym gosp. rolnym	52	32	16	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	37	49	13	79
	Od 1500 zł do 1999 zł	40	51	9	127
	Od 2000 zł do 2999 zł	36	58	6	221
	Od 3000 zł do 3999 zł	25	72	3	151
	4000 zł i więcej	20	75	6	210
	Trudno powiedzieć	43	47	10	117
	Odmowa odpowiedzi	28	58	14	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	46	44	10	62
	Średnie	39	53	9	350
	Dobre	26	66	8	666
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	55	39	6	34
	Raz w tygodniu	37	55	8	393
	1–2 razy w miesiącu	35	58	7	139
	Kilka razy w roku	30	61	9	235
	W ogóle nie uczestniczy	20	72	7	256
Poglądy polityczne	Lewica	17	78	4	248
	Centrum	28	63	9	315
	Prawica	44	50	7	367
	Trudno powiedzieć	32	52	16	119

TABELA 3

		Czy uważa Pan(i), że obecnie należy skoncentrować się na rozwoju:				Liczba osób
		nieodnawialnych źródeł energii (paliwa jądrowego, węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego)	odnawialnych źródeł energii (promieniowania słonecznego, wiatru, wody, biomasy)	obu tych gałęzi energetyki w równym stopniu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		10	26	58	6	1079
Płeć	Mężczyźni	13	25	60	2	509
	Kobiety	7	27	57	8	570
Wiek	18–24 lata	4	31	64	2	102
	25–34	11	30	57	2	166
	35–44	8	23	63	5	210
	45–54	8	28	60	3	177
	55–64	17	29	49	5	165
	65 lat i więcej	10	21	57	11	259
Miejsce zamieszkania	Wieś	9	21	64	6	444
	Miasto do 19 999	9	21	62	8	154
	20 000 – 99 999	12	31	52	6	210
	100 000 – 499 999	9	36	52	3	152
	500 000 i więcej mieszk.	16	33	49	2	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	9	16	64	11	151
	Zasadnicze zawodowe	15	19	59	7	228
	Średnie	9	24	62	5	382
	Wyższe	9	39	51	2	319
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	10	38	51	1	169
	Średni personel, technicy	3	36	57	4	40
	Pracownicy adm.-biurowi	9	29	59	3	78
	Pracownicy usług	4	24	64	8	77
	Robotnicy wykwalifikowani	11	26	60	2	100
	Robotnicy niewykwalifik.	23	19	57	1	48
	Rolnicy	8	20	57	15	46
	Pracujący na własny rach.	13	27	60		54
	Bezrobotni	5	13	81	2	17
	Emeryci	13	21	56	10	284
	Renciści	10	23	61	7	48
	Uczniowie i studenci	0	32	65	3	64
	Zajmujący się domem i inni	11	21	63	5	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	11	39	49	1	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	9	26	62	3	134
	sekt. prywat. poza rolnict.	10	27	60	3	289
	prywatnym gosp. rolnym	11	16	59	14	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	10	19	59	12	79
	Od 1500 zł do 1999 zł	8	25	60	6	127
	Od 2000 zł do 2999 zł	15	24	58	3	221
	Od 3000 zł do 3999 zł	9	31	58	3	151
	4000 zł i więcej	10	34	54	2	210
	Trudno powiedzieć	7	23	59	10	117
	Odmowa odpowiedzi	9	21	61	9	174
Ocena własnych war. mater.	Złe	9	24	53	14	62
	Średnie	14	22	56	8	351
	Dobre	8	29	60	3	666
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	25	15	51	8	34
	Raz w tygodniu	13	21	58	8	393
	1–2 razy w miesiącu	5	22	67	6	139
	Kilka razy w roku	9	30	57	4	235
	W ogóle nie uczestniczy	7	37	53	3	257
Poglądy polityczne	Lewica	4	47	46	3	248
	Centrum	8	25	63	4	315
	Prawica	18	15	62	5	367
	Trudno powiedzieć	6	20	62	12	119

TABELA 4

		Farmy wiatrowe umożliwiają pozyskiwanie energii elektrycznej z wiatru. Czy popiera Pan(i) rozwój lądowych farm wiatrowych w Polsce czy też nie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		78	16	6	1079
Płeć	Mężczyźni	78	18	4	509
	Kobiety	77	14	9	570
Wiek	18–24 lata	91	4	4	102
	25–34	85	8	7	166
	35–44	77	16	7	210
	45–54	76	18	6	177
	55–64	77	18	4	165
	65 lat i więcej	69	22	9	259
Miejsce zamieszkania	Wieś	73	19	8	444
	Miasto do 19 999	75	14	11	154
	20 000 – 99 999	81	14	6	210
	100 000 – 499 999	84	13	3	152
	500 000 i więcej mieszk.	86	14	1	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	75	17	8	151
	Zasadnicze zawodowe	70	23	7	228
	Średnie	76	16	8	382
	Wyższe	85	10	4	319
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	87	11	3	169
	Średni personel, technicy	78	11	10	40
	Pracownicy adm.-biurowi	77	9	14	78
	Pracownicy usług	83	13	4	77
	Robotnicy wykwalifikowani	75	20	5	100
	Robotnicy niewykwalifik.	74	12	14	48
	Rolnicy	69	25	6	46
	Pracujący na własny rach.	83	14	4	54
	Bezrobotni	78	22		17
	Emeryci	70	22	8	284
	Renciści	80	12	7	48
	Uczniowie i studenci	98		2	64
	Zajmujący się domem i inni	65	29	6	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	75	13	11	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	79	11	9	134
	sekt. pryw. poza rolnict.	85	13	3	289
	prywatnym gosp. rolnym	65	29	7	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	77	15	8	79
	Od 1500 zł do 1999 zł	70	23	7	127
	Od 2000 zł do 2999 zł	76	17	7	221
	Od 3000 zł do 3999 zł	76	19	6	151
	4000 zł i więcej	88	11	1	210
	Trudno powiedzieć	76	15	9	117
	Odmowa odpowiedzi	75	13	11	174
Ocena własnych war. mater.	Złe	77	16	7	62
	Średnie	71	20	10	351
	Dobre	81	14	5	666
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	64	28	8	34
	Raz w tygodniu	68	22	9	393
	1–2 razy w miesiącu	80	18	2	139
	Kilka razy w roku	84	11	5	235
	W ogóle nie uczestniczy	88	8	4	257
Poglądy polityczne	Lewica	95	4	1	248
	Centrum	82	13	6	315
	Prawica	67	27	7	367
	Trudno powiedzieć	66	17	18	119

TABELA 5

		Gdyby farma wiatrowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw tej decyzji?			Liczba osób
		Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		55	32	13	1074
Płeć	Mężczyźni	58	33	9	507
	Kobiety	52	32	17	567
Wiek	18–24 lata	66	23	11	102
	25–34	58	26	16	166
	35–44	52	32	15	210
	45–54	58	28	14	177
	55–64	54	36	9	164
	65 lat i więcej	48	40	12	255
Miejsce zamieszkania	Wieś	49	39	12	444
	Miasto do 19 999	55	28	17	153
	20 000 – 99 999	59	29	13	209
	100 000 – 499 999	62	26	12	152
	500 000 i więcej mieszk.	61	26	13	116
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	50	39	12	151
	Zasadnicze zawodowe	51	40	9	226
	Średnie	52	34	13	381
	Wyższe	63	20	17	316
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	67	19	14	169
	Średni personel, technicy	63	21	16	40
	Pracownicy adm.-biurowi	45	27	28	78
	Pracownicy usług	63	28	9	77
	Robotnicy wykwalifikowani	56	39	6	100
	Robotnicy niewykwalifik.	50	30	21	48
	Rolnicy	42	49	10	45
	Pracujący na własny rach.	55	31	13	54
	Bezrobotni	66	32	3	17
	Emeryci	48	39	13	280
	Renciści	56	31	13	47
	Uczniowie i studenci	71	18	12	64
	Zajmujący się domem i inni	37	54	9	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	58	22	20	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	56	30	14	134
	sekt. pryw. poza rolnict.	61	27	12	289
	prywatnym gosp. rolnym	37	53	10	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	50	37	12	79
	Od 1500 zł do 1999 zł	46	46	9	127
	Od 2000 zł do 2999 zł	53	35	12	220
	Od 3000 zł do 3999 zł	57	32	11	151
	4000 zł i więcej	68	17	14	208
	Trudno powiedzieć	54	36	9	117
	Odmowa odpowiedzi	48	31	21	171
Ocena własnych war. mater.	Złe	55	37	8	62
	Średnie	46	40	14	350
	Dobre	60	27	13	663
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	32	53	15	34
	Raz w tygodniu	43	45	13	390
	1–2 razy w miesiącu	56	32	12	139
	Kilka razy w roku	64	26	10	235
	W ogóle nie uczestniczy	68	16	16	257
Poglądy polityczne	Lewica	75	15	10	248
	Centrum	63	28	9	314
	Prawica	41	47	12	365
	Trudno powiedzieć	40	35	25	119

TABELA 6

		Jak Pan(i) sądzi, czy koszt wyprodukowania energii przez farmy wiatrowe jest niższy, podobny czy wyższy niż koszt wyprodukowania energii elektrycznej z węgla?				Liczba osób
		Niższy	Podobny	Wyższy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		38	21	13	29	1077
Płeć	Mężczyźni	41	20	18	21	508
	Kobiety	34	22	9	35	569
Wiek	18–24 lata	37	30	17	16	102
	25–34	39	24	14	23	166
	35–44	36	22	15	27	209
	45–54	41	22	12	26	176
	55–64	43	15	13	30	165
	65 lat i więcej	33	18	10	39	259
Miejsce zamieszkania	Wieś	31	22	13	34	443
	Miasto do 19 999	34	21	9	36	154
	20 000 – 99 999	42	22	13	23	209
	100 000 – 499 999	50	19	13	18	152
	500 000 i więcej mieszcz.	45	15	17	24	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	32	19	9	40	151
	Zasadnicze zawodowe	34	19	15	32	228
	Średnie	37	21	13	29	382
	Wyższe	44	22	14	20	317
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	43	24	15	19	167
	Średni personel, technicy	53	17	5	25	40
	Pracownicy adm.-biurowi	37	21	11	31	78
	Pracownicy usług	42	25	16	17	77
	Robotnicy wykwalifikowani	48	15	15	22	100
	Robotnicy niewykwalifik.	39	25	12	25	48
	Rolnicy	27	17	13	43	46
	Pracujący na własny rach.	28	34	11	28	54
	Bezrobotni	32	17	21	31	17
	Emeryci	33	17	11	38	284
	Renciści	41	15	9	35	48
	Uczniowie i studenci	36	30	19	15	64
	Zajmujący się domem i inni	29	18	15	38	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	29	7	23	144
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	40	27	16	17	134
	sekt. pryw. poza rolnict.	45	16	15	24	288
	prywatnym gosp. rolnym	21	20	14	45	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	30	17	10	44	79
	Od 1500 zł do 1999 zł	29	27	7	36	126
	Od 2000 zł do 2999 zł	38	22	9	30	221
	Od 3000 zł do 3999 zł	42	25	12	21	151
	4000 zł i więcej	46	19	17	17	209
	Trudno powiedzieć	39	22	10	29	117
Ocena własnych war. mater.	Odmowa odpowiedzi	31	14	22	34	174
	Złe	46	20	12	22	62
	Średnie	29	19	14	38	351
Udział w prakt. religijnych	Dobre	41	22	12	24	664
	Kilka razy w tygodniu	37	23	23	17	34
	Raz w tygodniu	33	21	11	35	391
	1–2 razy w miesiącu	34	22	13	30	139
	Kilka razy w roku	39	22	14	25	235
W ogóle nie uczestniczy	46	18	13	22	257	
Poglądy polityczne	Lewica	47	21	8	24	248
	Centrum	45	22	9	24	315
	Prawica	29	21	22	28	366
	Trudno powiedzieć	29	19	8	45	119

TABELA 7

		Budowa elektrowni jądrowych ma swoich zwolenników i przeciwników. Gdyby poproszono Pana(ią) o zajęcie jednoznacznego stanowiska w sprawie budowy takich elektrowni w naszym kraju, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw?			Liczba osób
		Opowiadał(a)bym się za budowę	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		64	22	14	1076
Płeć	Mężczyźni	81	13	6	508
	Kobiety	50	29	21	568
Wiek	18–24 lata	66	21	13	102
	25–34	69	18	12	166
	35–44	60	24	16	210
	45–54	66	23	11	177
	55–64	66	23	11	165
	65 lat i więcej	63	21	16	256
Miejsce zamieszkania	Wieś	57	27	16	444
	Miasto do 19 999	61	22	17	153
	20 000 – 99 999	72	15	13	209
	100 000 – 499 999	67	23	10	152
	500 000 i więcej mieszk.	81	13	6	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	48	34	17	151
	Zasadnicze zawodowe	63	25	12	227
	Średnie	66	21	13	380
	Wyższe	71	15	14	319
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	76	11	13	169
	Średni personel, technicy	64	22	15	40
	Pracownicy adm.-biurowi	53	23	24	78
	Pracownicy usług	72	22	6	77
	Robotnicy wykwalifikowani	69	27	5	100
	Robotnicy niewykwalifik.	53	35	12	48
	Rolnicy	57	20	23	45
	Pracujący na własny rach.	84	9	6	54
	Bezrobotni	49	35	16	17
	Emeryci	60	24	16	282
	Renciści	60	26	14	47
	Uczniowie i studenci	68	14	18	64
	Zajmujący się domem i inni	47	36	16	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	63	19	19	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	67	23	10	134
	sekt. pryw. poza rolnict.	74	19	7	289
	prywatnym gosp. rolnym	55	19	26	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	50	34	16	79
	Od 1500 zł do 1999 zł	55	35	10	127
	Od 2000 zł do 2999 zł	60	24	16	220
	Od 3000 zł do 3999 zł	73	20	8	151
	4000 zł i więcej	83	8	9	210
	Trudno powiedzieć	62	24	14	116
	Odmowa odpowiedzi	55	22	24	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	61	31	8	62
	Średnie	57	22	21	350
	Dobre	69	21	10	664
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	64	19	17	34
	Raz w tygodniu	61	25	14	392
	1–2 razy w miesiącu	64	22	14	139
	Kilka razy w roku	62	25	13	235
	W ogóle nie uczestniczy	72	16	13	256
Poglądy polityczne	Lewica	70	22	8	247
	Centrum	64	22	14	315
	Prawica	70	20	10	367
	Trudno powiedzieć	46	27	27	119

TABELA 8

		Gdyby elektrownia atomowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw tej decyzji?			Liczba osób
		Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		45	43	12	1076
Płeć	Mężczyźni	61	29	10	509
	Kobiety	30	55	15	568
Wiek	18–24 lata	41	43	16	102
	25–34	43	40	17	166
	35–44	45	43	12	210
	45–54	46	48	7	177
	55–64	48	40	12	165
	65 lat i więcej	43	44	13	256
Miejsce zamieszkania	Wieś	35	50	14	444
	Miasto do 19 999	46	39	15	154
	20 000 – 99 999	53	37	10	209
	100 000 – 499 999	49	39	12	152
	500 000 i więcej mieszk.	56	35	9	117
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	31	57	12	151
	Zasadnicze zawodowe	42	47	11	228
	Średnie	46	41	12	380
	Wyższe	50	35	14	317
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	35	12	169
	Średni personel, technicy	51	41	8	40
	Pracownicy adm.-biurowi	34	45	21	78
	Pracownicy usług	51	43	6	77
	Robotnicy wykwalifikowani	54	42	5	100
	Robotnicy niewykwalifik.	28	57	16	48
	Rolnicy	36	51	13	46
	Pracujący na własny rach.	68	25	7	54
	Bezrobotni	37	63		17
	Emeryci	42	46	12	282
	Renciści	33	47	20	47
	Uczniowie i studenci	44	31	25	64
	Zajmujący się domem i inni	24	58	18	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	45	14	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	48	39	13	134
	sekt. pryw. poza rolnict.	56	37	7	289
	prywatnym gosp. rolnym	35	51	14	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	31	50	18	79
	Od 1500 zł do 1999 zł	35	55	10	127
	Od 2000 zł do 2999 zł	41	47	11	220
	Od 3000 zł do 3999 zł	56	36	8	151
	4000 zł i więcej	61	29	9	210
	Trudno powiedzieć	36	50	14	116
	Odmowa odpowiedzi	37	43	20	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	49	15	62
	Średnie	38	46	16	351
	Dobre	49	41	11	664
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	34	42	24	34
	Raz w tygodniu	38	49	13	392
	1–2 razy w miesiącu	49	41	10	139
	Kilka razy w roku	42	48	11	235
	W ogóle nie uczestniczy	55	31	14	256
Poglądy polityczne	Lewica	51	41	8	247
	Centrum	42	47	12	315
	Prawica	50	38	11	366
	Trudno powiedzieć	26	53	21	119

TABELA 9

		Szacuje się, że budowa elektrowni jądrowej zakończy się w latach 2035–2037. Do tego czasu energia elektryczna musi być wytwarzana z innych źródeł. Czy Pana(i) zdaniem powinny to być:				Liczba osób
		źródła odnawialne – farmy wiatrowe, farmy fotowoltaiczne	elektrownie gazowe	elektrownie węglowe, wyposażone w nowoczesne bloki energetyczne o wysokiej sprawności	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		43	5	37	15	1076
Płeć	Mężczyźni	40	5	44	11	508
	Kobiety	46	6	30	18	568
Wiek	18–24 lata	59	3	27	11	102
	25–34	49	4	36	11	165
	35–44	40	5	37	18	209
	45–54	47	4	35	15	177
	55–64	42	6	43	9	165
	65 lat i więcej	34	7	39	19	258
Miejsce zamieszkania	Wieś	35	5	41	19	444
	Miasto do 19 999	43	5	36	16	152
	20 000 – 99 999	47	10	35	9	209
	100 000 – 499 999	56	2	33	9	152
	500 000 i więcej mieszk.	51	3	31	14	119
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	33	7	39	20	151
	Zasadnicze zawodowe	35	5	49	11	227
	Średnie	43	5	36	16	382
	Wyższe	54	4	29	13	316
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	51	4	32	13	169
	Średni personel, technicy	48	2	32	18	40
	Pracownicy adm.-biurowi	53	5	24	18	76
	Pracownicy usług	42	4	42	11	77
	Robotnicy wykwalifikowani	40	3	51	6	100
	Robotnicy niewykwalifik.	46	4	38	12	48
	Rolnicy	26	2	46	26	45
	Pracujący na własny rach.	52	4	37	6	54
	Bezrobotni	37	6	46	12	17
	Emeryci	36	7	39	18	284
	Renciści	39	3	45	14	48
	Uczniowie i studenci	64	7	18	12	64
	Zajmujący się domem i inni	32	11	32	24	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	54	2	29	15	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	38	7	47	8	132
	sekt. pryw. poza rolnict.	50	3	34	12	289
	prywatnym gosp. rolnym	23	2	48	27	43
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	34	3	44	20	79
	Od 1500 zł do 1999 zł	37	7	45	11	126
	Od 2000 zł do 2999 zł	42	7	37	14	221
	Od 3000 zł do 3999 zł	46	5	37	12	151
	4000 zł i więcej	53	4	33	10	210
	Trudno powiedzieć	38	6	36	20	116
Odmowa odpowiedzi	42	4	33	20	173	
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	6	46	17	62
	Średnie	36	6	41	17	351
	Dobre	48	5	34	13	663
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	26	7	49	18	34
	Raz w tygodniu	35	6	43	16	391
	1–2 razy w miesiącu	42	7	35	16	139
	Kilka razy w roku	49	3	34	13	235
	W ogóle nie uczestniczy	55	5	29	12	256
Poglądy polityczne	Lewica	63	3	24	10	248
	Centrum	46	8	34	12	315
	Prawica	31	5	51	13	367
	Trudno powiedzieć	31	5	33	31	119